محل اداره
مجلس شورای ملی
شماره تلفن : ۳۳۷۴۸
روزنامه یومیه — تکشماره ۳ ریال

بهای اشتراك
مذاکرات مجلس شورای ملی سالیانه ۳۰۰ ریال
آگهی ها « ۶۰۰ «
مذاکرات مجلس و آگهی ها « ۸۰۰ «

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل : کلیه قوانین مصوبه و مقررات - گزارش کمیسیونها - صورت مشروح مذاکرات مجلس - اخبار مجلس - انیصابات - آگهی‌های رسمی و قانونی

شماره ۳۳۲۴ — ۱ شنبه ۱۷ تیر ماه ۱۳۳۵ — سال دوازدهم

شماره مسلسل ۱۰
دوره نوزدهم مجلس شورای ملی

مذاکرات مجلس شورای ملی

جلسه ۱۰

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز یکشنبه ۱۰ تیرماه ۱۳۳۵

فهرست مطالب

۱) تصویب صورت مجلس
۲) بیانات قبل از دستور - آقایان: دکتر دادفر - قائم‌مقام‌مشار - دکتر راجی - اکبر - حمید بختیار .
۳) سؤال آقای مهندس سلطانی راجع بتصادف وقتل مرحوم فرخزاد وجواب آقایان : وزیر کشور و دادگستری
۴) سؤال آقای بوربور راجع به وقایع الجزیره و جواب آقای وزیر امورخارجه .
۵) سؤال آقای خرازی راجع باتومبیل‌های کارمندان شهرداری وجواب آقای وزیر کشور .
۶) سؤال آقای صارمی راجع بمسافرت آقای وزیر فرهنگ بایتالیا وجواب آقای ذوالفقاری معاون نخست‌وزیر
۷) سؤال آقای خلعت‌بری راجع بافزایش سرمایه بانکها از محل قرضه دلاری و جواب آقای وزیر دارائی
۸) تقاضای طرح لایحه تبدیل کارمندان پیمانی بـرسمی بوسیله آقای وزیر دارائی .
۹) تقدیم دوفقره سؤال بوسیله آقای سلطانمراد بختیار .
۱۰) بیانات بعدازدستور - آقایان : دکتر شاهکار و وزیر دارائی .
۱۱) تعیین موقع جلسهٔ بعد - ختم جلسه

❀❀❀

مجلس ساعت ۹ وسه ربع صبح ظهر بریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید

۱- تصویب صورت مجلس

رئیس- صورت اسامی غائبین جلسه قبل قرائت میشود

(بشرح زیر خوانده شد)

غائبین با اجازه - آقایان: اردلان . قرشی . دکتر آهی . باقر بوشهری . قبادیان دادگر . بزرك ابراهیمی . سنندجی . عبدالحمید بختیار . بوربور . دکتر سید امامی . عامری . صادق بوشهری . اورنك . پناهی . امامی خوئی . اعظم زنگنه . مهندس ظفر .

غائبین بی اجازه - آقایان : دکتر طاهری . تجدد . دکتر امیراصلانی . افشار دکتر رضائی . خزیمه علم .

دیرآمدگان وزود رفتگان با اجازه - آقایان: دولت آبادی . دکتر نفیسی . دکتر عمید . امید سالار . غضنفری . عباسی اخوان . اسفندیاری . کیکاوسی . طباطبائی .

دیرآمدگان وزودرفتگان بی اجازه - آقایان: تیمورتاش . مهندس فیروز . آقایان مسعودی .

رئیس- نسبت بصورت مجلس نظری نیست؟ (اظهاری نشد) صورت مجلس جلسه قبل تصویب شد

۲- بیانات قبل از دستور- آقایان : دکتر دادفر، قائم‌مقام مشار، دکتر راجی، اکبر، حمید بختیار

رئیس- امروز چند نفر از آقایان تقاضای نطق قبل از دستور کرده‌اند . آقای دکتر دادفر

دکتر دادفر- بنده اگر امروز مصدع آقایان نمایندگان محترم مجلس میشوم بمنظور تذکر مطالبی است که آنمطالب را از نظر خود اصولی دانسته و عدم تذکار آنها را ازجهة مصالح اجتماعی گناه میدانم .

درموقع طرح برنامه دولت درمجلس سنا ومجلس شورای ملی چند نفر ازناطقین محترم اشاره بوضع دادگستری کرده و مطالبی بیان فرموده اند . قبل از ورود درتوضیح عرایض خود مقدمتاً از طرف خود که افتخار ده سال سابقه قضاوت دارم وازطرف جامعه قضات از جناب آقای علم وزیر محترم کشور که در جلسه اسبق ضمن بیانات خود از قضات دفاع فرمودند سپاسگزاری وتشکر مینمایم

آقایان محترم گفته شده دادگستری ازصدرتاذیل خراب است (چند نفر از نمایندگان - همچوچیزی نیست) آقایان محترم این حرفی است که درمطبوعات ودرصورت مجالس سنا هست گفته شده است بنده ازصورت مجلس سنا استخراج کردم گفته شده است کاخ دادگستری را باید بسر قضات خراب کرد . بدولت تکلیف میکنند که درداد- گستری راببندد ومیگویند مردم ازداد- گستری ناراضی هستند وبرای ثبوت ادعای خویش شواهد و ادله‌ای نیز میآورند (بعضی از نمایندگان - اینطور نیست)

بنده منکر این معنی نیستم که دادگستری ما احتیاج بیك رفرم واصلاح اساسی دارد ومانند همه آقایان معتقدم که تادادگستری اصلاح نشود توفیق برنامه مبارزه بافساد محال ویا لااقل بسیارمشکل است اما ارائه طریق برای اصلاح دادگستری با تخطئه واهانت بدادگستری دو مطلب جداگانه است .

بدواً ناچار از تذکر این مطلب اصولی میباشم که قوای مملکت ما برطبق اصل ۲۷ متمم قانون اساسی تشکیل میشود از سه قوه مقننه ومجریه وقضائیه که برطبق اصل ۲۸ این سه قوه همیشه از یکدیگر منفصل ومجزی بوده وتحت ریاست فائقه و عالیه اعلیحضرت همایون انجام وظیفه می نمایند

قوه قضائیه بطوریکه آقایان میدانند احکام خودرا بنام نامی اعلیحضرت همایونی صادرمی کنند و بعلاوه اصل هشتادم می گوید : رؤسا واعضای محاکم عدلیه بترتیبی که قانون عدلیه معین می کند منتخب و به موجب فرمان همایونی منصوب میشوند .

باتوجه باصول مسلم مزبور ازنظر قانون اساسی روابط هر کدام از قوای ثلاثه بایکدیگر معین وریاست عالیه شخص پادشاه برمجموع این سه قوه امری است روشن ومسلم ولذا تصدیق میفرمائید همان

عین مذاکرات مشروح دهمین جلسه ازدوره نوزدهم قانونگذاری

طوریکه یکنفر قاضی درحکم خودنمیتواند وارد چگونگی ومفید یا غیر مفید بودن قانون موضوعه شود و اگر اینکاررا بکند مسلماً متخلف ومستوجب تنبیه انتظامی خواهدشد اعضای قوه مجریه‌وقوه مقننه نیز حق اظهار نظر درآراء و احکام صادره ازمحاکم‌را بطریق‌اولی ندارند تا چه رسد باینکه خود این دستگاه را مورد حمله قرار داده و آنرا تخطئه نمایند.

آقایان محترم • قضاوت مقام مهم‌و ارجمندی‌است • شغل قضا شغل‌بسیارحساس وپر اهمیتی میباشدچگونه میتوان بدون ملاحظه دستگاه قضائی کشور را مورد حمله قراردادو اظهار نمود که‌دادگستری از صدر تا ذیل خراب است.

در اهمیت شغل قضاناچارم استناد بقول دوتن از نوابغ عالم بشری از دو نسل قدیم و جدیدبنمایم تا ازعرایض‌خود نتیجه بگیرم.

حضرت‌مولای‌متقیان‌علی‌ابن‌ابی‌طالب (ع)در دستورالعمل‌خود به مالک‌اشتر والی مصروقتی‌طرز رفتار او راباصنوف و طبقات مختلف •ردم توجیه میفرماید چون بقضات میرسد میفرماید فاماالقضاة فاقصح علیهم ان‌لایحتاجون‌الی‌شیئی‌ولیکن عندك ممنزلة لایقربها احد حتی لاتجسر احدان یشکو منهم • مالك با قضات طوری رفتار کن و بقدری بآنها وسعت معاش ده که‌بهیچ چیزاحتیاج نداشته باشند و باید نزدتواز همه مردم مقرب تر باشند بدرجه ای که کسی جرئت شکایت‌ازآنهارا هم نزد تو نکند.

اگر باشندکسانی که بخواهند از بزرگان‌اجتماع‌غرب‌اظهار نظری‌بخواهند نطق‌چرچیل سیاستمدار و لیدر معروف را شاهد میاورم.

چرچیل درجلسه مورخه ۲۳ مارس ۱۹۵٤مجلس عوام انگلستان در موقع طرح لایحه اضافه حقوق قضات میگوید: (کسی در جزایر بریتانیا پیدا نمی شود که بگوید قضات را دوست ندارد آنها لازمه حیات بشری هستند. دولت و قوه مجریه نمی تواند و نباید آنها را از کار برکنار کند آنها متشخص ترین کارمندان دستگاه حاکمه انگلستان‌هستندوبارهبران تجارتی و صنعتی وغیره فرق عمده دارند فقط رأی‌هردو مجلس‌وتصویب مقام‌سلطنت موجب‌تغییر و تبدیل یك قاضی‌ازشغل‌خود میتواند باشد.)

و براثر همین احترام بمقام‌قضا است که‌درانگلستان‌حقوق‌قضات ازتمام‌کارمندان عالی رتبه‌دولت حتی‌وزراءباستثنای‌نخست وزیربیشتر است.

اینست اهمیت و عظمت دستگاه قضا که درنظرملتی که بسعادت ورفاه اجتماع خود علاقه‌مندند و برای این منظور است که‌اعلیحضرت‌همایون‌شاهنشاهی‌اصلاح‌وضع دادگستری و ایجاد یکدستگاه معدلت واقعی راکه بتواند جداً با دزدان اجتماع و مفاسد مبارزه کند قویاً و اکیداًبدولتها دستورمیفرمایندحالا اگردردستگاه‌قضائی ما عده معدودی اشخاص ناباب و ناصالح وجود دارند باید تمام قضات و دستگاه قضائی مورد حمله وبی مهری قرار گیرد؟

حمله‌واعتراض کلی بدستگاه‌قضاصحیح نیست• زیرا بنده بجرأت ادعا میکنم که پاکترین ومنزه‌ترین دستگاه کشورما در مقام مقایسه با سایرادارات بازعدلیه‌است، واگرقضات‌وکارمندان متخلفی هستند که در زیرنقاب وقدرت استقلال قضائی وحرمت شغل قضا مقاصد پلید خود را عملی کرده ومردم را نسبت بدادگستری بد بین میسازند بایدآنرا ازاشتغال شغل‌شریف قضاوت محروم ساخت واحکام وآراء بقیه را ازجان ودل‌بپذیرفت واطاعت کرد.

ازطرف دیگرقوانین پرپیچ و خم و نا متناسب باوضع اجتماعی کشورما قضات را ازانجام وظیفه‌ای که‌منتظر جامعه‌ایرانی است بازداشته است

اصلاح دادگستری فقط با تغییر و تبدیل‌قضات آن مقدورنیست• این‌تجربه را ده بار کرده‌اند وامتحان شده‌است‌نتیجه‌ای عاید نشده•

دادگستری‌احتیاج‌باصلاح‌رادیکال واساسی‌دارد• وآن اقدام را میشود در سه جمله خلاصه کرد•

اول ازبین‌بردن تناقض قوانین

دوم از بین بردن درجات زائد رسیدگی•

سوم‌تصفیه واقعی دادگستری‌ازقضات ناپاك وفاسد وبد نیت•

من باب مثال بنده متجاوزازصد فقره قانون جمع‌آوری کرده ام که این قوانین صریحاً همدیگررا نقض کرده اند و عده بیشماری تصویبنامه وبخشنامه سراغ دارم که مخالف صریح‌نه تنها قوانین‌عادی‌بلکه قانون اساسی هستند• برای‌هر موضوعی که بخواهید ده ماده قانون ضد و نقیض میشود پیدا کرد•

زیرا متأسفانه ازجهت قانون گزاری دربسیاری از موارد رعایت اصول نشده است• قانون باید حتماً دارای دو صفت باشد عمومیت‌ودوام• یعنی اولاقانون‌شامل عدهٔ کثیری ازمردم باشد ثانیاً برای مدت نامحدودی وضع شود• چه بسا قوانین که بخاطریك‌یاچندفروچه‌بسا موادواحدهایکه بمدت چند روزیا چند هفته گذشته اند • وبنده حاضرم این قوانین را یك یك در اینجا بخوانم وثابت کنم• آیا بااین وضع تمام تقصیرمتوجه قوه قضائیه است؟• آیا خلیل‌طهماسبی‌قاتل‌عامدرا دادگستری‌تبرئه کرد؟وبااموال‌قوام‌السلطنه را دادگستری مصادره نمود؟باید انصاف داد اگر شما بجای قضات بودید چه میکردید•

میگویند مردم‌ازدادگستری‌ناراضی هستند• چطورنا راضی‌نباشنددرشهرستان مراغه که بنده افتخارنمایندگی آنجارادارم با حومه خود دارای چهارصد هزارجمعیت است فقط یك رئیس‌دادگاه ویك‌دادستان ویك بازپرس‌وجوددارد وهروقت‌بوزارت دادگستری مراجعه میشود با جواب‌قاضی نداریم‌مواجه خواهید شد•

البته این چنین تشکیلات ناقصی قدرت احقاق حق ورسیدگی‌بکلیه‌تظلمات مردم را نخواهد داشت

در مورد موجبات‌رسیدگی باید عرض کنم که‌هیچ شکی‌نیست که اهمیت امور جزائی از امور حقوقی‌بیشتر است چه‌اگرکسی بناحق محکوم بپرداخت پولی یا تسلیم مالی‌شدخودفقط‌خسارت مادی دیده وقابل جبران است‌ولی اگرمحکوم‌بحبس‌وزندان و غیره بشود عمرتلف شده اوقابل جبران نیست•

در امور جزائی‌هم‌مسلماًاهمیت امور جنائی بیشتر ازامور جنحه‌است‌طبق‌قوانین فعلی برای رسیدگی بجرائم جنائی‌قانون یك مرحله قائل‌شده و آن‌دادگاه جنائی است که حکم‌دادگاه جنائی‌قطعی و فقط قابل رسیدگی‌فرجامی است که‌دیوانکشور فقط حق رسیدگی فرجامی را دارد اما حکم دادگاه جنحه در مورد یك سرقت عادی و یا ایراد ضرب هم‌باستیناف‌میرود هم به تمیز آیا این امرنقض غرض نیست؟ نتیجه‌اش این میشود که اگرحسن‌و حسین باهم دعوا کردند و حسن یك‌سیلی‌بحسین زد باید این دعوی ۳ سال یا ٥سال‌طول بکشد تا معلوم‌شود که در آخر حسن را باید یکماه حبس کرد یانه ؟ این صحیح نیست این درجات مختلف رسیدگی‌باید از بین برود امور جنائی‌مهمتراست‌چطور میشود بامورجنائی‌فقط یك‌درجه‌رسیدگی داد و امور جنحه‌ای‌دو درجه؟آیا بهتر نبود که برای تسریع در تعیین تکلیف رسیدگی بامور جنحه نیزیك‌درجه باشد؟ النهایة برای دقت بیشتر درصدور احکام برتعداد قضات و کیفیت انتخاب آنها دقت بیشتری‌بکنیم اما با یك درجه رسیدگی کنید وحکم قطعی‌لازم‌الاجراصادر کنید تا مردم راحت‌شوند• البته بحث‌وحدت و تعددقضات و یك درجه و دو درجه بودن رسیدگی بدعاوی‌یکی از مباحث بسیار مهم آئین دادرسی است که هر کدام طرفدارانی دارد اما باتوجه بوضع کشور ما و باتوجه بنقض تشکیلاتی دادگستری ما وباتوجه باینکه مردم طالب حل وفصل سریع‌و فوری دعاوی خود هستند بنده معتقدم اکثراین درجات‌زائد رسیدگی‌را از بین ببریم و درعوض یك‌درجه‌رسیدگی قائل بشویم منتهی در دادگاهها عوض‌یك قاضی ۳ قاضی تعیین کنیم و در انتخاب قضات هم دقت بکنیم اکثر این نارضایتی ها که در اثرطول محاکمات ایجاد شده است ازبین‌خواهدرفت•

خوشبختانه‌در رأس‌وزارت دادگستری یکی از رجال‌مجرب و کاردان و یکی از قضات عالیمقام قرارگرفته که فرمان وزارت را مجوزعالم بودن بجمیع علوم و فنون ندانسته و بکسب‌نظرارباب‌بصیرت و اهل نظر درهر مرحله ومقامی که باشند علاقه‌مند‌است‌وماامیدواریم که‌ایشان‌درحدود امکان درمورد اصلاح و بهبودوضع‌دادگستری توفیق‌پیدا کرده‌و موجبات‌رضایت خاطر شاهنشاه را که علاقه وافری‌باصلاح اوضاع دادگستری‌و بسط معدلت‌در کشور دارند و همچنین رفاه و آسایش جامعه ایرانی‌را که در مقام حل و فصل منازعات و مرافعات خویش جز دادگستری‌مرجع‌و ملجاء دیگری‌ندارندفراهم‌آورند•

عرض دیگر بنده راجع بتعیین وضع کارمندان پیمانی دولت است من سه چهار فقره نامه دریافت کرده‌ام که‌هر کدام‌لااقل ٦۰۰٥۰ امضاء دارد و تقدیم‌مقام ریاست خواهم‌کرد این ها نوشته‌اند که‌درموقع تبدیل‌کارمندان پیمانی‌برسمی بودجه‌متضرر نمیشود مافقط یك‌مقدارحقوق‌تقاعدمی‌دهیم و صندوق تقاعد هم‌بهره‌مندمیشود و باین ترتیب ما از بلاتکلیفی بیرون میآئیم بنده میخواستم از حضور محترم‌جناب آقای وزیر دارائی استفاده کنم و تقاضا نمایم‌که اگر این قانون مراحل مقدماتیش تمام شده است چون‌هیچ خرجی متحمل بودجه نمیشود امر بفرمائیدتصویب بشودتااین که این کارمندان دولت هم ازمزایای‌آن‌قانون استفاده کنندوازمضیقه‌خارج‌بشوند(احسنت)

رئیس-آقای‌مشارقائم‌مقامی بفرمائید

مشارقائم‌مقامی - بنده موضوعی راکه میخواستم بعرض دولت برسانم یك موضوعی است که اگر الان بهش توجه نشودبطورمسلم فوت خواهدشداولادولت بعد ازاینکه قانون منع کشت خشخاش را درمجلس‌هجدهم گذراندمردم‌هم‌همه‌استقبال کردند وخیلی هم خوشحال شدند موقعی که‌این‌قانون گذشت‌البته خشخاش کاشته‌شده بودولی‌خشخاش کشت‌شده‌را باکمال‌خوشی وخوشروئی برگرداندندودرجای اوآمدنه چغندرکاشتند امروز قریب ٤۰۰ هزار تن کمتریابیشترباشد درخراسان چغندرهست اگر کرم ازبین نبرده باشد البته‌یك‌قدری راهم فکرمیکنم‌ازبین‌برده باشد اگردولت فکری نکند بحال این مردم تکلیف ما چیست ؟ ماتمام زندگی و هستیمان امروز باین چغندر قندبسته است دراین سفراخیر که شخص‌شخیص اعلیحضرت شاهنشاهی

مشرف شدند بمشهد اولین چیزی که‌مورد توجهشان بود و فرمودند که تیمسار آجودانشان‌یادداشت‌بکنند این مطلب‌بود یادداشت هم شده است نمیدانم دولت چه اقدامی کرده ؟ ما الان‌یك‌کارخانه هزار تنی چغندر داریم که‌آنهم آنقدر خراب‌و فرسوده است که فکرمیکنم نتوانند••• خروارچغندر راقند کند حالامن میل‌داشتم ازحضورآقایان اعضاء دولت بپرسم که چه تصمیمی برای تحویل این چغندر دارند و یك‌جواب‌مثبتی بمابدهید که خیالمان راحت بشودموضوع دومی که میخواستم عرض کنم راجع ببهداری‌است که دونفر ازدکترهای خیلی خوب خراسان بمجلس آمده‌اند ویك نفرازدکترهای خوب خراسان راهم یك کرسی استادی برایش در دانشگاه تهیه دیده‌اند که‌آنهم عنقریب بتهران میآید‌آیا وزارت بهداری تصمیمی گرفته برای این موضوع ؟ ازحیث‌طبیب‌درمشهد مردم‌الان خیلی درمضیقه‌اند ومن‌استدعادارم ازدولت که هرچه زودترطبیب برای‌آنجابفرستد (مهندس‌اردبیلی — دکتر نیست دارو هم نیست) هست یانیست من‌نمیدانم در هر صورت من‌میدانم وضع مشهد ازاین‌حیث خیلی‌خراب است‌البته عرایض خیلی‌زیادی دارم ولی چون‌هوا گرم است وقت‌آقایان را نمیگیرم وانشاءالله بعداً عرض‌میکنم

رئیس-آقای دکتررجاجی

دکتررجاجی- قبل ازاینکه‌عرایضم را بعنوان قبل از دستور بسمع آقایان نمایندگان برسانم بنام نماینده ملت ایران ویا بنام یکفرد عادی میخواهم از این تریبون مقدس بسه کشور معظم جهان‌یعنی بریتانیای کبیر جمهوری عظیم فرانسه و دولت‌اتحاد جماهیرشوروی بهریك‌جداگانه پیام‌عاجزانه بفرستم اگرعرایضم‌موردتأیید آقایان قرار گرفت امیدوارم که این پیام بیشترمورد توجه قرار بگیرد واگر مورد تأیید قرار نگرفت بنام یك فرد بنام یك نماینده مجلس حق دارم این‌پیام‌را بفرستم ازسپتامبر ۱۹۳۹ که جنك‌دوم‌جهانی‌شروع شد دولت‌امپراطوری بریتانیای کبیرساعت بساعت اخبار جنك و جهان را توسط B • B • C بجهانیان میداد ودر اول اخبارشعارش این بود که ما برای آزادی جهان جنك میکنیم سؤال میکنم که آیا این شعارهنوز درذهن سیاستمداران‌محترم آن کشور محفوظ است ؟ اگرهست باید توجه بکند که مدتی است که در جزیره قبرس برادر کشی‌وخونریزی برپاست‌وارد این موضوع نمیشوم که حق با کیست یا اهمیت استراتژیك آن جزیره بچه حداست فقط‌ازاین آدم کشی اظهارتنفرنمودم‌وطبق حق وانصاف‌پایان این‌برادر کشی‌راآرزو میکنم• (احسنت)

شعارجمهوری عظیم فرانسه سه کلمه است که بر سردرب مجلس شورا ، سنا و کلیهٔ ابنیهٔ مهم‌فرانسه حك‌شده‌آن سه کلمه عبارتند ازآزادی ، برابری ، مساوات از اولیای‌سیاست‌فرانسه سؤال میکنم که کلمات فوق درالجزیره مفهومی داردیانه ؟

بنام یك‌وکیل یا یکفرد مسلمان از این‌برادر کشی‌وازاین مسلمان کشی‌شدیداً اظهارتنفر و انزجار میکنم واز دولی که قانون حقوق آزادی بشررا امضاء کرده‌اند وهریك درشورای امنیت و یاسازمان ملل متحد بنام حفظ حقوق ملل نشسته‌اند‌تقاضا میکنم‌برای‌خاتمه‌این‌خونریزی‌های‌وحشیانه سریعاً ومعجلااقدام کنند (صحیح‌است)

قبل ازآخرین پیام بجوانان ایرانی عرض میکنم ایجوانانی که درگذشته فریب تبلیغ توده‌ای راخورده ویاهنوز درگوشه و کنارافکارنان سایه‌ای ازمرام اشتراکی وجوددارد چشمتان راباز کنید وببینید‌آن ژوزف استالینی که از دیدن چهره ویا از ذکرنامش‌تن‌ها می‌لرزید ودلها میطپید و برای خدا ناشناسان قدرتش مساوی قوه الهی بود امروز درجماهیرشوروی خاطی، ستمکاروجابر معرفی میشود

دوسه روزاست کارگران و محصلین شهرستانهای لهستان خاصه درشهر پزنان اغتشاش وانقلاب نموده‌اند و مردم تقاضای آزادی (همان‌آزادی که منحرفین در این کشور قدر آنرا ندانستند واز آن سوء استفاده کرده‌اند) آزادی ونان میخواهند ومتأسفانه قوای مسلح دولتی تعداد زیادی ازاین تظاهر کنندگان را بضرب مسلسل ازپای درآورده ویااستخوانهایشانرا در زیرزنجیر تانك خرد کرده ، بهمان شدتی که نسبت‌باعمال‌وحشیانه درقبرس‌والجزیره تنفر وانزجار ابراز کردم در اینجا هم از این عمل غیرانسانی متنفرومنزجر هستم و امیدوارم درآتیه نزدیکی افراد وملت ها بتوانند طبق دلخواه خودزندگی کرده و آزادی مذهب •آزادی قلم وآزادی بیان درهمه‌جا محترم شمرده شود•

اما مطالبی که میخواستم قبل از دستور عرض کنم هیچ دلی برای ایران جزدل ایرانی حقیقتاً نمیسوزد وهماطور که تاریخ نشان داده هروقت پیشرفتی‌درامور کشور انجام شده بدست خودمان بوده‌بدی اوضاع ذکر معایب و نواقص دستگاهها اظهار عجز نیست دلیل ناامیدی نیست بلکه برای‌آنست که دولت متوجه گردد افراد درستکار باعزم و جزمی را مصادر امور کند•

چند روز پیش جناب آقای علم وزیر کشوردراینجابیانائی کردنداز گذشته مطالبی فرمودند وگفته‌اند اکنون ایران درراه تکامل دمکراتیك پیشرفت میکند. وفرمودند ضرر منفی بافی‌زیان فراوانی بایران‌وارد آورده‌وبنده‌هم فرمایشات‌ایشان راتأییدمیکنم•

وقتیکه یك‌مصروع کذاب خودخواه وعوام فریب ایران رانزدیك بورطهٔ‌نیستی رسانده بود خدای بزرك درآسمان‌وعوامل معدودی در این کشور که ذکر نامشان ممکن است حمل برریا گردد ونام نمیبرم نخواستند کشور ما فدای شهوت آن فردقرار گیرد •

ولی آقایان مکتب عوامفریبی در ایران بسته‌نشده وپیروان این مکتب‌هنوز مصادر امورهستند وای اگر این‌عوامفریبان شهرت در تنگاری هم داشته باشند آن وقت‌است که‌دیگر ابداً کار مثبتی انجام نخواهد گرفت •

مردم ترجیح میدهند بادادن حق‌ر حساب مناسبی گره ازکارشان گشاده‌شود یعنی‌اگر مأمور دولت بدرد مردم برسد کارشان راانجام بدهد وزیرجلی هم بگیرد مردم راضی‌ترازآنند که‌یکفرد باصطلاح امروزدرستکارعوام‌فریب مصدر امری‌باشد وبرای کوچکترین کارها اشکال ایجاد کند• (صحیح‌است)

چند روزی که‌درخوزستان بودم در هندیجان مردم ازدست متصدی خالصه‌محل شکایت داشتند ولی‌در عین حال اعتراف میکردند که‌این مرد دزد نیست

شکایتشان این‌بود که این آقا روی اراضی وآبهای خالصه نشسته ونمیگذارد نه‌کسی ازآب ونه احدی اززمین استفاده کند دیوار سرش خراب شده میخواهد دیوارش رابسازد باید برای هرسطل‌خاك پنجریال بمأمور خالصه‌بدهد تا گل بردارد بیاورد ودیوارخانه‌اش رادرست کند

گروهی کذاز قواصل زیادی نهری ایجاد کرده وخواسته بودند در قسمتی‌از اراضی صیفی کاری کنند همانروز که‌قرار بود آب بر زمین سوار شود این آقا دستور خراب کردن نهر راصادر میکند چه‌عیب داشت اگر این مأمور بجای این عمل‌زشت میگذاشت محصولی تولید ودر موقع برداشت‌محصول نفع‌دولت راازنظر زمین‌وآب در نظر گرفته واخذ میکردلذا اگر مأمور خالصه شخص فهمیده باعزمی بود چنین‌زیانی‌رابمردم‌ودولت‌نمیرساند

دو کلمه راجع بگرانی هزینه‌زندگی وطریق استعانت بطبقه کارگرو کشاورز رابعرض میرسانم دراین میان مقصودم‌این نیست که فقط‌دردرابگویم وچاره راارائه ندهم اگرچاره‌ای، که بنظرم‌رسید وبعرض میرسانم صحیح و منطقی بود دولت معجلا اقدام‌شایسته بنماید

افزایش حقوق‌کارگر که‌درخوزستان درنهایت‌حسن نیت بهشتادو دوریال‌رسید بزیان کارگرشده چون‌ازآن تاریخ که این افزایش عملی گردیده بیش از ۰/۵۰ برقیمت کالا ومسکن‌افزوده وحالاهم‌اگر بازاضافه‌ای داده‌شود بهمان نسبت هزینه زندگی بالاخواهد رفت راه چاره ایجاد بنگاههای تعاونی‌است برای کارگران و کشاورزان بنحویکه مایحتاج اولیه‌زندگی آنانرا (گندم ،برنج ، قند ،شکر ،چای قماش‌نخی ،گیوه، سیگار اشنو) بقیمتهای فوق‌العاده‌ارزان‌ازروی‌اوراق‌جیره‌بندی که بدون تقلب وصحیح تنظیم شده باشد در اختیار مستقیم‌مصرف کننده بگذارند‌برای اینکار و برای سایر کار های اجتماعی و عمرانی خوزستان پول هست و درخاتمه عرایضم محل‌آنرا ارائه خواهم داد که‌از چه‌محلی‌تأمین شود

مطلب دیگری که میخواستم بعرض برسانم این است که‌در کشور ما همیشه منافع وعواید کارها بجیب یکفرد معین‌یا دسته معدودی میرود ازمسئولین‌امر مصراً تقاضادارم راجع‌باراضی که‌ملك شهرداری هابوده وافرادی تمام آن‌اراضی رابنام‌خود ثبت کرده‌اند واین‌عمل بکمك مأمورین مسئول که خود بهره‌ای‌از آن داشته‌اند انجام شده توجه کنند زیرا کار بجائی رسیده که‌دربعضی ازشهرستانها شهرداری برای یك‌مؤسسه خیریه‌یادبستان زمین‌ندارد حتی قبرستانها را هم بثبت رسانیده و تصرف کرده‌اند غافل‌ازاینکه زیر سنگی که‌فقط نامشان‌روی آن‌ثبت شده خواهند خفت•

معاملات‌اراضی خالصه معاملات آهن های فراضه معاملات اتومبیلهای فرسوده شرکت‌ملی نفت ایجاد انهار ثانوی کرخه تماماً معادن سیم‌وزری هستند که بجیب افراد و گروه معینی‌سرازیر میشوندمأمور خوب دولت آنست که منفی باف‌نبوده عوامفریب نبوده ولااقل درتقسیم این‌منابع عایدی‌طوری سرپرستی کند که همیشه سودش‌بیکی‌نرسد

درخاتمه برای ایجاد بنگاههای‌تعاونی برای‌کارهای‌عمرانی برای‌ایجاد راه و پیمارسنان‌وسدهای کوچك‌پل‌های کوچك‌وغیره ازمحل ۲۰٪ از ۲٪ اختصاصی شرکت ملی‌نفت ایران میتوان باتأسیس دستگاه کوچکی بهرنامی که برای آن‌قائل‌شوید واستفاده ازمشاورین ایرانی‌واجنبی‌سازمان برنامه کلیه این‌کارهای کوچك که طرف احتیاج‌عده بیشماری از مردم است انجام داد ویقیناً ازتعدادنارضایتیهای موجود اگرخدای نکرده نارضایتی وجود داشته باشد بحدزیادی‌خواهد کاست

توضیحاً عرض میکنم که طبق‌اطلاع واصله این مبلغ درسال جاری معادل پنج میلیون دلاراست وحتماً افزایش‌محصولات وصادرات نفتی در آتیه نزدیکی از ده میلیون دلار تجاوز خواهد کرد وبا این ترتیب با این پول اگرحیف ومیل نشود خدمات شایسته و قابل ملاحظه‌ای بمردم مناطق نفت خیز میتوان کرد (صحیح است)

آخرین نکته‌ای که حضور آقایان

وزراء تذکر میدهم این است که :

بعزت مناز وبذلت منال
کاین هر دورا زود باشد زوال

اگر از آقایان وزراء تقاضای مشروعی میشود نباید باتکاء بمقام خود آن تقاضا را سرسری بپندارند تقاضا اگر مشروع باشد موظفند وجداناً آنرا انجام داده تعبیر بر توصیه نفرمایند. بنده هم ایمان دارم توصیه کار کشوررا مشکل کرده ولی بخشنامه عدم توجه بتوصیه نباید موجب شود که آن چندعمل مثبتی هم که انجام میشد دیگر انجام نشود

دولت ها هر قدر هم که دوام داشته باشند آندوام را پایانی است ۰ استدعای من از آقایان وزراء این است تا پایان وزراتشان نرسیده کاری کنند که رضایت مردم را فراهم آورند وبدانند که رعایت مردم موجب رضایت خداست

نسبت بتصویب واجرای قانون حقوق پزشکان امروز وزیر بهداری که تشریف ندارند تقاضادارم زودتر این کار را خاتمه بدهید راجع بقیمت تاکسی هم از جناب آقای وزیر کشور استدعامیکنم همینطور که نسبت بتمام طبقات کشور وکارمندان توجه میفرمایند نسبت بیك طبقه ایکه صبح تاغروب جان میکنند وازروی عجله گاهی هست که بکسی میزنند قیمت تاکسی را توجه بفرمایند (وزیر کشور - تاکسی مترمی گذاریم بهتر می شود) یك تقاضائی رانندگان آبادان کرده اند که رونوشتش ببنده رسیده واصلش بوزارت دارائی و مقام محترم ریاست مجلس آنهم امیدوارم مورد توجه قرار گیرد چند دقیقه ازوقت بنده که باقی مانده بآقای حمیدبختیار میدهم

حمیدبختیار - آقای دکتر راجی بقیه وقت خودشان را ببنده دادند

رئیس - وقت نمانده را بخشیدند آقای محسن اکبر بفرمائید ممکن است آقای اکبر پنجدقیقه ازوقت خودشان را بشما بدهند

محسن اکبر - آقایان محترم اطلاع دارند و درجراید ملاحظه فرموده اند که در چند روز اخیر در رشت یك حریق مدحشی روی داد(مهندس اردبیلی-اسباب تأسف است) متأسفانه یکی ازمحله های آبادرشت باخاك یکسان شد وبطوری که اطلاع حاصل کرده ایم در حدود هشتاد باب دکاکین وحجرات وکاروانسرا طعمه حریق شد ازاین تعدادمقدار کمی بیمه بود و تعداد زیادی مربوط باشخاص بی بضاعت بودکه بنده خواستم از این فرصت استفاده کنم و از هیئت محترم دولت واز جناب آقای نخست وزیر تمنی کنم بلکه توجه بفرمایند که نسبت باین اشخاص بی بضاعت کمك فوری بشود بنده یقین دارم آقایان نمایندگان گیلان (چند نفر از نمایندگان - تمام نمایندگان) تشکرمیکنم دراینمورد با من همصدا خواهند بود دراین زمینه تقاضائی شده است که تقدیم حضور ریاست محترم مجلس میکنم و استدعا میکنم در هیئت محترم دولت نسبت باین موضوع توجه عاجلی بفرمائید

رئیس - آقای بختیار

حمیدبختیار - همکار محترم آقای دکتر راجی مطالبی راجع بخوزستان فرمودند ولی یك نکته را نفرمودند و بنده ناچارم که بعرض برسانم و آن موضوع دادگستری است در دوره هجدهم بنده متهم شدم باینکه با دادگستری مخالف هستم این اتهام صحیح بود باز هم بنده مخالف دادگستری هستم و تااین دادگستری اصلاح نشود مخالف خواهم بود، امروزهم ساعت هشت شرفیاب حضور مبارك جناب آقای وزیر دادگستری شدم متأسفانه بمجلس تشریف آورده بودند (نمایندگان - خوشبختانه) آنچه بنده راجع بدادگستری در خوزستان دیدم لازم نیست که در اینجا بعرض مبارك آقایان نمایندگان محترم برسانم و برای بنده امروز میسر نیست ولی آنچه مسلم است عملی را که دادگستری در خوزستان میکند مساوی است با عملی که آقای دکتر راجی فرمودند در قبرس میکنند برای مثال باید یك نمونه بعرض آقایان برسانم، درچندی قبل یکی از محترمین خوزستان بنام آقای حاج بهبهانی مقتول گشت این شخص از محترمین بود و بوسیله چندنفر عرب در شادگان مقتول گشت شاید متجاوز از یکسال است که چندنفر عرب را درزندان آبادان گرفتار کرده اند البته باید این را بعرض برسانم که آقای بهبهانی یکی ازمتمولین وثروتمندان خوزستان بوده است ، سالها مابین مرحوم بهبهانی و محمد حسن شیخ المشایخ که پیرمرد عربی است ۹۰ سال دارد اختلاف بوده است این شخص را امروز بنده در خدمت آقای امیرحسین خان ظفر بحضور آقای وزیر دادگستری برده بودیم، پسر ایشان بواسطه دسیسه واعمال نفوذ درزندان است حتی وقتی که بنده خدمت جناب آقای نجم الملك هم مطلب راعرض کردم فرمودند فلانکس موضوع این شخص کار مهمی است و در تهران اعمال نفوذ زیاد میکنند پسر شیخ المشایخ یکسال است که درزندان میباشد هرچه دویدیم ، هرچه زحمت کشیدیم هرچه به آقای اخوی وزیر دادگستری عرض کردیم ،هرچه به رئیس دادگستری خوزستان گفتیم، هرچه بدادستان گفتیم دادستان میگفت فلانکس حق با تست ولی من نمی-توانم کاری بکنم ، این پسر شیخ المشایخ که هستی و نیستیشان هیچ است طرفشان جناب آقای خلعتبری را وکیل کرده اند ولی این اعراب من در خوزستان بچشم خود دیدم ، نه من بلکه همه دیدند که کاسه برداشتند ده تومان پنج تومان جمع کردند برای اینکه چهارهزار تومان بیك کسی بدهند که از پسر این شخص دفاع کند، گفتم شیخ المشایخ فردیست بی چیز،فقیر،بیچاره ولی رئیس یك عشیره ایست رئیس نفرات است ، همیشه مملکت ما و اعلیحضرت همایونی نفرات لازم دارد ، اعلیحضرت همایونی نفرات لازم دارد افرادی، هم بودند که بامن همکاری میکردند ولی من نتوانستم پسر شیخ المشایخ را از زندان بیرون بیاورم برای مثال این موضوع را بعرض آقای وزیردادگستری میرسانم و به آقای دادستان آنجا که آدم بدی هم نیست گفتم که اگر به تهران رسیدم احقاق حق همه را از شما خواهم کرد، عصری آمدپیش من وبمن گفت فلانکس من اگر اینجا نبودم حمایت ازاینها بیشتر بود برای مثال میخواهم عرض کنم قاضئی در آبادان است که من نمیشناسم که کیست ولی برای اینکه این موضوع را بتعویق اندازد بیست نفر ازورثه مقتول را احضارمیکند برای تحقیقات ده نفررا از اهواز وده نفررا ازشادگان ، ورقه ده نفر شادگان را میفرستد باهواز، ومال اهواز را میفرستد به شادگان نتیجه این اشتباه این است که برای ابلاغ صحیح اوراق مجدد آ سه ماه طول میکشد ۰ این شخص را زندانی کرده اند برای اینکه متهم است باین که تحریك کرده درقتل مرحوم بهبهانی، آقایان و کلای محترم خوزستان این مراتب را اطلاع دارند ولی متأسفانه همانطوریکه عرض کردم مرحوم بهبهانی مرد متمکنی بودومحترم بودوورثه اودراهواز بواسطه اختلافی که با اعراب در شادگان دارند لازم دانستند که پسر شیخ المشایخ که مرد پیرنودساله ایست در زندان بماند همه دویدیم ایشان رانتوانستیم اززندان خارج کنیم امید وارم باتشریف فرمائی جناب آقای گلشائیان که همه ما امیدوار هستیم دادگستری ایران رو ببهبودی برود وهمه مردم ایران دعاگوی ایشان باشند ۰

۳- سؤال آقای مهندس سلطانی راجع به تصادف وقتل مرحوم فرخ زاد و جواب آقایان وزیر کشور و وزیر دادگستری

رئیس - وارددستورمیشویم سؤالات مطرح است ۰ آقای سلطانی سؤالی از آقای وزیر کشور کرده اند بفرمائید ۰

مهندس سلطانی - واقعاً برای بنده نهایت تأسف است که ازدومقام محترم وزیرمحترم کشور وجناب آقای گلشائیان سؤالی بکنم که راجع بقتل شخصی است و امروزمتأسفانه اینجا همه اش صحبت ازقتل بود ، بنده وتمام آقایان محترم احترام و علاقه زیادی نسبت بدستگاه انتظامی کشور داریم و خوشبختانه در رأس تشکیلات انتظامی کشور هم یکی ازشریفترین افسران قرارگرفته است (صحیح است) ناچار هم هستیم که علاقه داشته باشیم چون این دستگاه را حافظ جان و مال و ناموس خودمان میدانیم افسران جوان تحصیل کرده وواقعاً مردان کار آزموده زیادی هم در تشکیلات انتظامی هست ۰ آقایان همکاران محترم اطلاع دارند روز یکشنبه بیست و ششم خرداد شخصی که بواسطه شغل خود ایجاب میکند که حافظ جان وسلامتی مردم باشد موجب قتل شخصی بنام غلامحسین فرخ زاد نراقی کارمند بانك ملی شده و خدا شاهد است که من نه این شخص رامیشناسم ونه آقای قاتل را ۰۰۰

دکتر بینا - قاتل راکه نمی شود گفت ۰

رئیس - متهم بقتل است ۰

مهندس سلطانی - وگویا پرونده این قتل درشعبه ۲۱ بازپرسی دادسرای تهران مورد رسیدگی است بنده درروزنامه دیدم که برادراین مقتول اعلام جرمی نسبت به آقای ستوان انوری افسر راهنمائی و رانندگی که گزارش عاری ازحقیقت نسبت بتصادف داده تقدیم مقام دادستانی نموده است ۰ آقای وزیر کشور آیا صحیح است که این آقای ستوان محترم گزارش مخدوشی داده در صورتی که پاسبان پاس محل و وشخص دیگری که ناظر بوده اند عکس گزارش ستوان محترم راگفته اند ۰

جناب آقای گلشائیان، آیا باید همیشه رانندگان بیکس وکارو بدبختهائی که پشت اتومبیلهای کرایه ای کار میکنند درموقع تصادف تحت تعقیب قرار بگیرند ؟ نمیشود بطور نمونه قاتل این فرخزاد بدبخت رابطور اشد مجازات نمائید؟تا مردم ببینند که گردن کلفتها هم درمقابل قانون یکسانند، متأسفانه خود سری وبی مبالاتی رانندگان و عدم توجه اولیاء امور بجائی دارد میرسد که هرآن جان مردم واطفالشان رابیشتر بخطر مرك نزدیك می کند، هرروز خانواده ای یکی ازعزیزان خودرا ازبرای هوی وهوس عزیزان بیجهتی که پشت فرمان اتومبیل قرار می گیرند باید قربانی دهد جناب آقای وزیر کشور بسیار بجا خواهد بود اگر مقدمه تمام کارهای خود اصلاح واجرای مقررات عبور ومرور وتجدید نظر کلی در صادر نمودن پروانه رانندگی را قرار میدادید

رئیس - آقای وزیر کشور

وزیر کشور (علم) - برطبق گزارش شماره ۱۸۴۹ر۲۷ر۳ر۳۵ کلانتری ۲۵ مقارن ساعت بیست ودو وچهل وپنج دقیقه مورخه ۲۶ر۳ر۳۵ مرحوم فرخزاد درجاده قدیم شمیران مورد تصادف اتومبیل سواری شماره ۶۰۰۰ط۳۳ واقع و منجر بفوت مرحوم فرخزاد میشود کلانتری پس از انجام تشریفات قانونی پرونده وراننده راطی شماره ۱۸۴۹ به دادسرای تهران تسلیم وفعلاقضیه دردادسرا تحت تعقیب است اگر تخلفاتی مشاهده فرموده اید یا شنیده اید ببنده بفرمائید

رسیدگی خواهم کرد۰

رئیس - آقای وزیر دادگستری ۰

وزیر دادگستری (گلشائیان) - راجع بپرونده ای که فرمودند چون بنده در تهران نبودم بمحض اینکه به تهران رسیدم چون سابقه خدمت در دادگستری داشتم و خودم یك وقتی سمت مدعی العمومی تهران راداشتم دستوردادم که هرتصادفی که درتهران میشود هرموقع شب یاروز بمن شخصاً اطلاع بدهند ومعتقد هستم که یك قسمت اعظم شکایت از دادگستری مربوط بکارهای جزائی است برای اینکه مردم انتظار دارند که اگر کسی عمل بدی میکند خیلی زود رسیدگی بشود وزود مجازات بشود و اگرهم بیگناه است بی جهت در حبس نماند (صحیح است) در این موضوع هم وقتی بمن گزارش میدهند باسابقه اطلاعات جزائی که بنده داشتم پرونده رادیدم وچون مقدار وجه الضمانی که از این شخص گرفته بودند کم بود خودم بمدعی العموم گفتم که بیشتر بکن برای اینکه در زندان بماند ، چرا برای اینکه روی همین استدلالی که آقای سلطانی فرمودند خودم معتقد هستم که اگرفلان شوفر تاکسی که ازروی بیچارگی مجبور است شبانه روز ۱۵ یا ۱۶ تومان برای زن و بچه اش دربیاورد و اگر اتومبیلش خراب است مالك حاضر نیست که تعمیر کند و اگریك قدری سرعت بخرج میدهد برای این است که بافکر آشفته ای دوسه تومان بیشتر کار کند و این قابل ارفاق است ولی اشخاصی که امثال بنده پشت آن اتومبیل بیوك می نشینند و خیالشان راحت است و شاید هم اشخاصی پهلوی دستشان می-نشینند که بیشتر محرك آنها هستند برای سرعت زیاد (صحیح است) تا وقتی که ما عدلیه رانتوانستیم طوری درست کنیم که امروز یك پرونده جزائی میآید فردا حکمش صادر شود لااقل بآن مرحله برسد که ما آنهارا توقیف کنیم که اینها لااقل بمجازاتی رسیده باشند و این دو دلیل دارد یکی اینکه ناچار میشوند بروند ورثه مقتول را ببینند که لااقل بورثه مقتول کمکی شده باشد ، کما اینکه در چندی قبل اینکار راجع بآن طبیب بدبخت دکتر همایون پورشد که روی همین توقیف مجبور شد آنکسی که متهم بقتل بود رفت ورثه مقتول را دید و راضیشان کرد (دکتر جهانشاهی - ۲۸ هزار تومان داد) یك موضوع این است امروز که این شخص آزاد شد و قتی محکمه میخواهد رأی بدهد ۳ ماه طول میکشد بعدهم استیناف میدهد و باستیناف میرود بعد هم بتمیز میرود ویك وقت خبر میشویم که این ورثه مقتول از بیچارگی و بدبختی و گرسنگی میمیرند و نفرین باین دستگاه عدالت ودستگاه دولت میکنند که یك طبیب از بین رفته ، رئیس خانواده شان از بین رفته و آن شخص مثل شاخ شمشاد در خیابان میگردد باین جهت بنده دستور دادم وجه الضمان رابالا ببرند برای اینکه در توقیف بماند ودرتوقیف ماندو بعد شنیدم و امروز بمن اطلاع دادند که ورثه مقتول شخصاً رضایت دادند طبعاً روی این است که رفته اندو ورثه مقتول را راضی کردند بنده هم راضی هستم برای اینکه مجازات سرجایش هست محاکمه و مجازات میشود وورثه مقتول هم یك چیزی بهشان رسیده است بنابراین دراین پرونده و نوع این پرونده بنده بآقایان میتوانم عرض کنم و اطمینان بدهم که مخصوصاً نسبت باین طبقه یعنی آن طبقه ای که اگر سرعتی در راندن اتومبیل بخرج میدهند صرفاً از راه هوی وهوس است نه ازراه تأمین وسیله زندگی ارفاقی نخواهد شد ۰ (احسنت- احسنت)

۴- سؤال آقای بوربور راجع بوقایع الجزیره و جواب آقای وزیر امورخارجه

رئیس - آقای بوربور

بوربور - بنده نمیدانم عرض کنم خوشبختانه یا بدبختانه ماامروز در دنیائی زندگی میکنیم که بواسطه اختراعات محیر العقول مخصوصاً ترقیات بزرك در وسایل مسافرت ممالك و دول وملل بهمدیگر فوق العاده نزدیك شده اند این نزدیکی موجب شده است که ممالك و ملتها نسبت بهمدیگر علاقه بیشتری پیدا بکنند و همچنین در مقدرات همدیگر شریك باشند واین سرعت موجب شده است در روابط بین المللی و دول تغییرات عظیمی پیدا بشود و بهمین جهت است که اگر دریك نقطه ای ازممالك بدبختی یاناامنی یا ناراضی پیدا بشود بارغبت عجیبی در کشور های دمکراسی مردم احساس ناراحتی ونگرانی میکنند ۰ مدتی است که ملت همکیش مایعنی اهالی الجزایر برای آزادی و استقلالشان در تلاش هستند در مقابل این نقلائی که برای آزادی میکنند سینه آنها همیشه مواجه است با تانك وتوپ وگلوله یك مملکتی که درشرق معروف است این مملکت ازممالك آزادیخواه است وهمیشه درشرق یك حس احترامی باین مملکت ازجهت سوابق آزادیخواهی وآزادی بوده است البته بنده قصدندارم ویا نمیخواهم در اموری که قانوناً میشود به آن اطلاق دخالت درامور ممالك دیگر کرد وارد شوم ولکن این مطلب بر هیچکدام ازآقایان پوشیده نیست که ما عضو جامعه ملل هستیم وبعنوان یك مملکت مستقل ومتمدن وظایفی بر عهده داریم که نسبت بانجام این وظایف نمیتوانیم بی اعتناء باشیم ،بنده امروز خواستم از جناب آقای وزیر امورخارجه استدعا کنم که بفرمایند ببینیم برای خاتمه دادن باین کشتاری که الان درالجزایر هست(خرازی- صحیح است همه ایرانیان متنفرند تمام مسلمین دنیا متنفرند)چه اقدامی فرموده اند برای این که این غلیانی که الان آنجا هست در بین ملل مسلمان دنیا یك آینده مبهمی را ایجاد کرده است که معلوم نیست در خاورمیانه چه تأثیری بکند

خرازی - درتمام دنیامسلمین متنفرند از مملکت فرانسه که ادعای تمدن میکند

رئیس - این حرفها این طور صحیح نیست ممکن است بفرمائید این جاومنظورتان را بفرمائید ۰ آقای بوربور بفرمائید دفعه اول پنجدقیقه میتوانید درباره سؤال توضیح بدهید بعد هم می توانید پس ازجواب توضیحی بدهید۰

بوربور - این جریان درخاورمیانه ایجاد نگرانی کرده است وچون مملکت ما بواسطه موقعیت خاصی که دارد علاقمند است که در این حدود ودر این حوزه خاورمیانه همیشه صلح حکمفرما باشد از این جهت ماهمه علاقمندیم که ببینیم وزارت خارجه ما در این جریان چه اقدامی کرده است و مخصوصا بفرمایند که نگرانی هست برای توسعه خطر یا نگرانی وجود ندارد۰

رئیس - آقای وزیر امور خارجه

وزیر امورخارجه (دکتر اردلان) - آقایان نمایندگان محترم استحضار دارند که درچند سال اخیر یك حس آزادی خواهی ویك حس استقلال طلبی بطور خیلی شدید در مستملکات افریقای شمالی فرانسه بروز کرده وانصافاباید گفت که افتخار این قبیل جنبش ها مرهون خود ملت فرانسه است که نهال وتخم آزادی را در دنیا کاشته اند و بارور کرده اند

وبراثر حسن تدبیر ومآل اندیشی ودوربینی دولت فرانسه آنچه مربوط بمراکش و تونس بود خوشبختانه منتهی باستقلال کامل این کشور شد و دولت ایران هم استقلال این دو کشور را شناخت واعلیحضرت همایون شاهنشاهی هم تلگراف تبریك به رؤسای این دو کشور مخابره فرمودند و وزارت امور خارجه هم ازاین حسن تدبیر دولت فرانسه تقدیر کرد بناچار این جنبش واین تظاهرات در الجزیره هم ظهور می کرد منتهی الجزیره وضعش بکلی باتونس و مراکش متفاوتست ودر نتیجه زدوخوردی آنجاالان هست و کشمکش و کشتاری که موجب تأسف همه ماهست. امیدواریم که آن حسن تدبیری که دولت فرانسه ازخود در تونس ومراکش نشان داد دراین قسمت هم نشان بدهد و وضع آنجا را هم طوری بکند که آزادی ورضایت کامل مردمان الجزایر هم فراهم بشود (خرازی - انشاءالله) آقایان نمایندگان محترم استحضار دارند که در سازمان ملل متحد ما یك گروهی داریم به نام گروه آسیائی وافریقائی یعنی دولی که درسازمان ملل عضویت دارند همیشه گرد هم جمع میشوند ومسائل مشترك خود را حل میکنند وتصمیم میگیرند واین هیئت کم کم برقدرتش افزوده شده وکم کم سازمان ملل روی آن حساب میکند اخیراً تصمیم گرفتند که این موضوع الجزیره را بشورای امنیت ارجاع کنند البته ما ازبدو امر میدانستیم که بدست آوردن توفیق در این کار مشکل است برای اینکه دولت فرانسه این امر را یك امر داخلی میداند وبموجب منشور سازمان ملل متحد سازمان ممنوع است که در امور داخلی ملل دخالت کند معذلك سیزده یاچهارده کشور از گروه آسیائی وافریقائی بیشتر امضا نکردند درقسمت مراکش همه متفقا امضا میکردند در این قسمت سیزده چهارده تا امضاء کردند وبشورای امنیت مراجعه کردیم و چون دولت ایران هم عضویت شورای امنیت را داراست طبعا دفاع ازاین قضیه هم بعهده دولت ایران است متاسفانه شورای امنیت قبول نکرد که موضوع رادر دستور بگذارند ولی دفاع جناب آقای دکتر عبده نماینده ایران بسیارخوب بود وموجب شد کلیه نمایندگان عرب ازما تشکر بکنند و امیدواریم همانطوریکه آنها از ما تشکر کردند ماهم لااقل موجبات رضایت آقایان رافراهم کنیم

حشمتی - شورای امنیت طرفدار اروپا است وبدست آنها درست شده است

۵ - سؤال آقای خرازی راجع باتومبیل های فروخته شده بکارمندان شهرداری وجواب آقای وزیر کشور

رئیس - آقای خرازی

خرازی - البته آقایان محترم استحضار دارند که وزارت کشور یکی از مهمترین وزارتخانه هاست بعلاوه استانداریها وفرمانداریها وبخشداریها و شهرداریها و ژاندارمری وشهربانی تحت اختیار وزارت کشوراست واگر این ادارات که بعقیده بنده چهاررکن وزارت کشورهستند اینها اگرخوب کار کنند موجبات رضایت مردم فراهم میشود بنده خودم خیلی تأسف دارم که یك سؤال کوچکی را دراینجا مطرح کردم ولی آقایان نمایندگان محترم تهران میدانند که ما چقدر درمضیقه وفشار هستیم یك دوره هجدهم ویکماه هم ازاین دوره میگذرد واغلب در انجمنهای محلی دعوت میکنند از نمایندگان تهران وبعضی ازاوقات ازجناب آقای وزیر کشور که درخدمتشان بودایم وآقای شهردار تهران وتقاضاهایشان مثلا این است که دوتا شیرآب بما بدهید یا هفت تا چراغ برای ما بکشید یادو بیست متر اسفالت بکنید هی آقایان نمایندگان شهرستانها میگویند که بتهران این طور توجه میشود ، اینطور توجه میشود.آقایان

بگذرید ازمیدان توپخانه ببالا و بیائید به پائین شهر ببینید مردم چه میگویند و به مردم چه میگذرد و آن پائین چه خبراست که مردم دونا شیر آب ندارند (مهندس اردبیلی - شهرستانهاهم آب ندارند) بنده نمیگویم،پرونده دارد در کمیسیون عرایض خدمت جناب آقای ارسلان خلعتبری پرونده دارد درخود شهرداری پرونده دارد مردم باغ فردوس و صابون پزخانه و کوچه سیاهها میگویند که دونا شیر آب بما بدهید وشهرداری نمیدهد یاآنکه شیر دارد اما آب ندارد آقای شمس قنات آبادی درچند روز قبل اینجا عنوان کردند بنده عرض میکنم شهرداری که نمیتواند آب برق اسفالت وبهداشت مردم راتأمین کند بچه مناسبت یك کرورتومان میدهداتومبیل میخرد واین را باقساط بکارمندان خودش میدهد ؟ بنده خودم از اشخاصی هستم که طرفدار این هستم که اگر درامریکا هر سه نفر یك اتومبیل دارند انشاءالله در ایران یکطوری بشود که هر یکنفر یك اتومبیل داشته باشد ولی مستخدمی که پول قسط زمین باید بدهد پول کرایه خانه باید بدهد حقوقش هم چهارصد، پانصد تومان بیشتر نیست این چطور میتواند که یك اتومبیل هم بگیرد وقسط اتومبیل و کرایه خانه را بدهد بنده حساب دارم که اشخاصی هستند که بااین ترتیب ماهی سیصد یاچهار صد تومان کسرمیآورند این زندگی اینها راخراب میکنداین کمك بفسادمیکند، اینرا باید شیر آب بخرید بدهید بمردم نه اینکه اتومبیل بخرید وبکارمند چهار صد وپانصد تومان حقوقی بفروشید وزندگی اورامختل کنید بنده صریح عرض میکنم که آقای منتصرشهردار درستی است ولی مثل آن هیئت بازرسی میماند که زمان اعلیحضرت فقید فرستادند بفارس که کار های سرتیپ زندیه را رسیدگی کند داغدوشتند بآن هیئت بازرسی برو آنجاوانبار کامرابر کردان ۳۱ روزیك هیئت رفتند ویك ری یك انبار کامرابر کردانند وبعدیدند چندخروار سرك دارد یکمده‌ای درشهرداری تهران نشسته‌اند بنده فرمایش جناب آقای علم را سندمی گیرم که درموقع دفاع ازبرنامه دولت درپشت این تریبون فرمودند که شهرداری تهران هزارعیب دارد یکمده‌ای نشسته‌اند درشهرداری تهران ودزدی میکنند و شهردار رامی فرستند بمیدان که خیار راقیمت بکذاردو ما در فشار این مردم هستیم ماامنیت داریم ولی بیشتر ازاین نمیتوانیم صبر کنیم که مردم تهران برای آب وبرق وبهداشت واسفالت در مضیقه باشند و هی دعوت کنند که ما چون حوضمان آب ندارد چهارتارختشوخانه درجنوب شهر بسازید ممکن بود این پانصد هزار تومان را که نقدداریدا تومبیل ازیك کمپانی خریدید صرف کار مردم میکردید درحالی که وضع دنیا طوری است که در آمریکاهم اتومبیل بقسط می فروشند بنده نمی‌دانم بچه مناسبت ازبودجه شهرداری پانصد هزارتومان می‌دهنداتومبیل بخرند وزندگی چهارتا کارمند راخراب بکنند واین ها را بفساد سوق می دهند نه جلوگیری از فساد

رئیس - آقای وزیر کشور

وزیر کشور (علم) - برای این که وقت مجلس رانگیرم بعرض آقایان‌می رسانم که این واگذاری اتومبیلها هم‌بنفع کارمندان شهرداری وهم بنفع شهرداری است جزئیات راممکن است چه در اینجا اگربخواهید وچه درخارج بعرضتان می رسانم شیرهای جنوب شهر هم آب دارد

رئیس - آقای خرازی شما مطلبی ندارید

خرازی - عرضی ندارم

۶ - سؤال آقای صارمی راجع بمسافرت آقای وزیرفرهنك بایتالیا و جواب آقای ذوالفقاری معاون نخست‌وزیر

رئیس - آقای صارمی

صارمی - اجازه بفرمائید جناب آقای معاون نخست وزیر اول توضیحات خودشان را بدهند

رئیس - اول باید وکیل توضیحات خودشرابدهد بعد جواب بدهند،بفرمائید

صارمی-یك‌روزبرنامه‌دولت‌درمجلس‌شورای ملی مطرح‌بود قبل‌ازاینکه‌نسبت‌ببرنامه‌دولت رأی اعتماد داده بشود ومعلوم بشودکه بموجب ظواهرامرمشروطیت دولت مورد اعتماد مجلس شورایملی واقع شده است درروزنامه‌هاخواندیم‌قبل‌ازانجام‌این‌تشریفات آقای وزیر فرهنك بمسافرت ایطالیاتشریف برده اند (مهندس اردبیلی- بعد بفرانسه) درجرائد گفته‌شد مسافرت ایشان‌برای‌این است که درمراسم افتتاح نمایشگاه آثار صنعتی‌ایران درایطالیاشرکت کنند بنده سؤال کردم که‌آیا باداشتن گروهی بسیار ازمأمورین سیاسی وسفرای کبار و وزرای مختار در تمام نقاط اروپا برای یك امر تشریفاتی‌این‌مسافرت‌ضرورت‌داشته‌است‌یانه؟ (مهندس اردبیلی - میخواسته اند بودجه مملکت راتعدیل کنند) اگر ضرورت داشته است جهات ضرورت‌رابفهمیم‌چیست (دونت آبادی- رفته‌اند وزیر کاررابیاورند) و بعد به‌بینیم که مخارج این مسافرت‌چه مبلغ است و آیا این مخارج مسافرت از کدام اقلام بودجه مصوب پرداخته میشود (مهندس اردبیلی-از صرفه جوئی های وزارت فرهنك) سؤال بنده این است البته بعد که‌جواب داده شد بنده عرایضی داشته باشم عرض‌خواهم کرد.

رئیس- آقای معاون نخست‌وزیر

معاون نخست‌وزیر (ناصرذوالفقاری)- در جواب‌نمایند ه محترم‌بایدعرض کنم که جناب آقای وزیر فرهنك از طرف‌دولت ایطالیا برای افتتاح‌نمایشگاه آثارباستانی ایران به رم‌تشریف بردند ودعوت‌داشتند وکوچکترین هزینه‌و مخارجی هم‌به‌بودجه دولت تحمیل نشده است‌ولی برای مزید اطلاع ایشان باید عرض کنم که چنانچه دولت در اینگونه‌موارد و اینگونه‌مسافرتها صلاح دید دولت مقتضی تشخیص داداقدام باین عمل‌خواهد کرد.

رئیس- آقای صارمی

صارمی-خوب‌خوشبختانه‌فهمیدیم که تحمیلی‌بر بودجه‌دولت نشده‌است ازاین‌جهت اشکال بنده مرتفع‌است ولی مجبورم یك توضیحی‌عرض‌بکنم فرمودند که اگر هیأت دولت‌تشخیص داد که مسافرت بشودمسافرت خواهد کرد و معنای این جمله این است که مجلس نبایستی از دولت سؤالی بکند (عده ازنمایندگان-همچوحرفی‌نیست‌دولت نمیتواندهمچوحرفی‌بزند)درهرحال‌بانظارت تامه‌ای که مجلس شورای ملی دارد اگر چنانچه تشخیص بدهد مسافرت وزیری غیر لازم است واز کارش باز میماند نظارت خودش رااعمال‌میکند (صحیح است)وبنده باید عرض کنم که‌آقای وزیر فرهنك اگر خستگی‌داشته اند که الزام بمسافرت‌داشته باشد اشکالی‌ندارد ولی‌باید کارهایشان‌را بنحوی انجام بدهند که موجب رکود و تعطیل کارشان‌نشود وبیش ازاین توضیح عرض نمی کنم

۷-سؤال آقای خلعت‌بری راجع بافزایش سرمایه بانکها از محل قرضه دلاری وجواب آقای وزیردارائی

رئیس- آقای خلعت بری

خلعت‌بری - دردوره هجدهم لایحه اعتبارقرضه صد وپنجاه میلیون دلار از آمریکا مجلس شورای ملی تصویب کرد که‌از۷۵ میلیون دلاری که برای احتیاجات ضروری وام گرفته میشود ۲۳ میلیون‌دلاراختصاص‌بسرمایه‌بانك کشاورزی وبانك رهنی وبانك ساختمانی داده بشود (صحیح‌است)این مبلغ قریب ۱۷۰ میلیون تومان میشود روزی که این لایحه مطرح بود بنده افتخارتقدیم این پیشنهاد را داشتم وبا کمال تأسف وزیردارائی‌وقت با این پیشنهاد مخالفت میکرد ولی‌مقاومت همکاران من‌سبب شد که مجلس‌بااکثریت رأی داد که این بیست و سه میلیون دلار بمصرف این سه کار که هم تولیدی و هم عام‌المنفعه ومورد احتیاج تمام مردم‌مملکت است برسد (صحیح است) من احساس کردم باآن رویه مخالفی که وزیروقت در مجلس پیش گرفت بعد ازآن دولت عقیده بتعقیب این کارنداشت و علت اینکه این سوال را میکنم این‌است که بدانم وقتی که دولت صحبت ازاعتبار یا قرض کرد حتماً توافق بین‌دوطرف حاصل بوده یعنی بین دولت ما و آمریکاوبهمان جهت‌ودرتعقیب مذاکرات‌وتوافق‌این لایحه بمجلس آورده شد چطورشدآنچه که مربوط بمخارج اداری بودبعنوان وام گرفته شد ولی‌این مبلغ که مربوط بامرتولیدی‌است‌مخصوصاً درمورد بانك کشاورزی تعقیب نشد البته بنده پنج شش ماه پیش‌به وزارت خارجه نوشتم بجناب آقای‌علاء نخست وزیرنوشتم وازدولت خواستم که این موضوع‌راتعقیب بکنند حالا بنده میخواهم بدانم علت‌اینکه این موضوع تعقیب نشده‌چیست ما تعقیب نکردیم یا امریکائیها نمی دهند دلیلش چیست؟

رئیس- آقای وزیردارائی

وزیردارائی (فروهر) - سؤالی که جناب آقای‌خلعت بری فرمودنددرمتن سؤال مخاطب جناب‌آقای وزیر کشاورزی بودند ولی چون امرمالی بود باین‌جهت قرارشد جواب را بنده خدمتشان‌عرض کنم این سوالی که ایشان کرده اند حاکی از کمال‌حسن نیت ایشان است چون هم در دوره گذشته وهم در این دوره بنده دیدم که یکی از برنامه های اصلی شخص خودشان را تقویت سرمایه بانکهای کشاورزی‌ورهنی‌قرار داده‌اندو این‌حاکی ازحداعلای‌حسن‌نیت‌است‌برای‌اینکه واقعاً بایداین‌بانکهاتقویت‌بشودواما راجع‌باین‌مورد بخصوص‌دولت اقدام‌وتعقیب کرده‌است‌اینجا استدلالی فرمودند که چرا برای کسر بودجه اقدام‌شده است ولی‌در این‌خصوص اقدام‌نشده خواستم عرض بکنم که این حاکی‌ازسوءتفاهمی‌است‌ازآن‌مبلغ ۷۵میلیون دلاری که دولت طبق اجازه مجلسین محترم میتواند وام بگیرد هنوزبیش‌از۴۲ میلیون دلارش‌مصرف نشده است که من جمله۲۳میلیون دلار از این‌مبلغ‌باقی‌است که‌خودبنده‌بااجازه‌دولت‌مشغول‌اقدام‌هستم وروزی هم درخارج‌خدمتشان عرض کردم که‌درمذاکرات البته یك اشکالاتی هست برای‌اینکه‌این قانون دولت‌رامجاز کرده است‌قرض بگیرد و طرف‌مکلف نیست که فوراً بدهد درهرحال اقداماتی درجریان است‌وموضوعی‌که بیش از هرچیزمؤید این عرض بنده است اینستکه‌قطعاً توجه فرموده‌اید که‌دولت‌در بندهای‌هفتم‌وهشتم برنامه خودش تقویت بانکهای ساختمانی ورهنی‌و کشاورزی‌راپیش‌بینی کرده‌است ولی‌وقتی میگوید من تقویت‌می کنم یعنی وسائل کار بهش میدهم تقویت‌یعنی دادن پول بیك بانکی و جزاین تقویت‌معنائی

ندارد واین در برنامه‌دولت هست ویکی ازراههائی که‌پیش‌بینی‌شده است که‌سرمایه این‌بانکهازیادبشودهمین‌اجازه‌مجلس‌محترم است که درحدود ۲۳ میلیون‌دلار تقریباً ۱۷۰ میلیون‌تومان مارامجازکرده‌است ازاین محل بگیریم و بنده امیدوارهستم که مذاکرات‌ما منتایج‌قطعی برسددرخارج خدمتتان عرض کردم وحتی صحبت‌شده است که ماشین آلات کشاورزی بدهند جناب‌آقای خلعت بری در هرحال از این حیث خیالشان راحت‌باشد بابرنامه‌دولت‌و با تکلیفی که دولت‌خودش‌برای‌خودش پیش‌بینی کرده‌است‌ودر برنامه تقدیم کرده است این‌بانکها ومؤسسات‌را تقویت‌میکند وانکارخواهدشدهیچ‌تردیدی نداشته‌باشید که اگر ازراه قرضه توفیقی حاصل‌نشد ازراههای دیگر خواهیم کرد وبنده‌خیلی حسن‌استقبال‌میکنم که‌درمجلس‌فعلی‌این‌فکر هست که بایستی این بانکها تقویت بشود کمااینکه‌درهمان‌قانون‌برای بانك صنعتی پیش بینی نشده است وحالادولت آمده است و این‌را ازمحل‌دیگر جبران کرده است‌ازمحل‌سازمان‌برنامه‌واساسنامه اش هم تصویب شده است وعمل‌شده است درهرحال خواستم عرض‌بکنم که‌از این حیث نگرانی نداشته باشید نتیجه مذاکرات بعرض‌مجلس‌محترم شورایملی خواهدرسید.

۸ -تقاضای‌طرح لایحه تبدیل کارمندان‌پیمانی برسمی بوسیله آقای وزیر دارائی

وزیردارائی- جناب‌آقای دکتر دادفر شرحی راجع بکارمندان پیمانی فرمودندبنده‌اینجااستفاده میکنم راجع به کارمندان پیمانی وحکمی خواستم‌عرض بکنم که این‌لایحه درمجلس هست وبنده رسماًاستدعامیکنم که در دستور قرار بگیرد و عملیاتش تعقیب بشود(احسنت)

رئیس- آقای‌خلعت‌بری

خلعتبری- بنده از اینکه دولت متوجه باین‌موضوع‌هست‌نسبت بسهم‌خودم تشکرمیکنم ویك مطلبی‌رابجناب‌آقای وزیردارائی‌عرض میکنم وآن اینست که وقتی دولتی بادولت دیگری مذاکراتی میکند برای دریافت قرضه اگربموافقت قبلی نرسیده باشد همینطوری نمیاید یك لایحه‌ای‌بمجلس‌نمی‌آورد اگرلایحه‌ای بمجلس آورد دلیل‌براین است که بااعتبار دهنده یاقرض دهنده در نتیجه مذاکرات رسمی موافقت حاصل شده است بنابر این از کمك‌هائی که دولت امریکابما کرده‌است ما تشکرمیکنیم حالابنده میخواهم تذکر بدهم یك‌روی‌سخن بنده‌بادولت‌است جناب آقای وزیردارائی وآقایان وزراء ،ویك روی سخنم‌بادولتی است که درمواقع‌سختی بما کمك کرده‌است وحالا که مااحتیاج‌داریم بسرمایه بانك کشاورزی ورهنی وساختمانی حالاهم که‌اینهارا بصورت‌قرض‌میدهندماهم پول‌نداریم‌و کسر بودجه داریم و حتی سال گذشته‌فقط ۵ میلیون‌تومان‌توانستند به‌بانك کشاورزی‌دردوره ۱۸ کمك کنندواضافه‌برآن نتوانستندبس‌دریك‌همچوموقعی که‌دولت‌امریکا که‌قبلاقبول کرده‌است که‌بما ۷۵میلیون دلار قرض‌بدهد وماهم رأی دادیم‌بیك امرواهی که رأی ندادیم ، ما رأی دادیم که دولت امریکااین مبلغ کمك بکند وحالاهم‌پول بانك کشاورزی تلف که نمیشود این پول بمردم داده میشود وبااستفاده ازمردم پس میگیرندالبته قسمت عمده این‌پول رادولت باید درنظر داشته‌باشد که ببانك کشاورزی داده شود ومنظورنظر بنده این است که ازاین ۱۷۰میلیون‌تومان ۱۰۰میلیون‌تومان ببانك کشاورزی‌و ۷۰ میلیون‌تومان ببانك رهنی‌وساختمانی‌داده‌شود برای اینکه‌بانك ساختمانی‌جناب آقای وزیر برای مملکت لازم‌است ، فقط‌مستخدمین‌نیستندبتمام مردم بایدبدهند باید برنامه‌ساختمان خانه برای تمام کشورداشته‌باشیم برای‌تمام‌دهات داشته باشیم برای ایلات و عشایر داشته باشیم (صحیح‌است) واگر بانك ساختمانی سرمایه نداشته باشد نمیتواندکمك کند همینطور بانك‌رهنی بانك‌رهنی با همین سرمایهٔ کم بمردم کمك زیادمیکند بنابراین باید باوهم کمك کرد که‌بتواندخدماتی بکندواماباانك کشاورزی جناب آقای وزیر دارائی نمایندگان شهرستانها اینجا هستند دوثلث درآمد کشاورزوایلات و عشایر از طریق سلف فروشی‌ازدست اینها میرود (صحیح است)شما اگرصدمیلیون‌تومان این پول را بگیریدوبدهیدبیانك کشاورزی‌ولی‌نه با این تشریفات وآئین‌نامه‌ها ، که‌بانك کشاورزی بکشاورزو ایلات وعشایر کمك کندمن‌قسم میخورم شما اگر صد میلیون تومان را بگیریدبدهید هزارمیلیون تومان امسال محصول کشاورز از دستش خارج نمیشود شما که‌دردهات‌وایلات‌وعشایر و شهرستانها هستید آقایان‌نمایندگان‌تصدیق‌نمیفرمائید؟ (صحیح است) پس بنابراین بنده معتقدم مجلس شورای ملی اجرای قانون کمك امریکارا که‌دوست ماست‌وبماکمك کرده با کمال‌جدیت‌خواستاراست

رئیس - آقای‌وزیردارائی‌فرمایشی ندارید؟(وزیر دارائی - بنده موافقم با فرمایشات ایشان)

۹ - تقدیم دوفقره‌سؤال بوسیله آقای‌سلطانمراد بختیار

رئیس - آقای‌سلطانمرادبختیار

سلطانمراد بختیار - بنده دو سؤال ازدولت دارم یکی راجع بشصت میلیون‌تومانی که‌دولت‌خسارت نان طهران راداده‌ویکی‌راجع‌باین شهرهای قلابی که کلامردم‌را برمیدارند تقدیم میکنم

رئیس - سؤالاتی که امروز در دستور بود وبدولت ابلاغ شده‌بود تمام‌شدو دردستور چیزی‌نداریم‌ولی‌یك‌ماده آئین‌نامه هست که‌برطبق‌آن آقای دکتر شاهکار میتوانند ده دقیقه صحبت کنند لوایحی که هست ازدورهٔ‌قبل دراول‌هر دوره صورتش بدونت داده میشود صورت ۱۶۶ لایحه معوقه بدولت داده شده که همین تبدیل کارمندان پیمانی‌وحکمی‌برسمی هم یکی از آنها بود حالا که آقای وزیر دارائی تقاضا کردند دردستور قرار بگیرد یکمیسیون استخدام وبودجه فرستاده‌میشود که آنجا مطرح میکنند و گزارشش‌را بمجلس میفرستند.

۱۰ - بیانات بعدازدستور آقایان:دکتر شاهکار و وزیردارائی

رئیس - آقای دکترشاهکار

دکتر شاهکار - بنده از مقام ریاست‌استدعا کردم که طبق آئین‌نامه از ماده آئین‌نامه استفاده کنم برای تذکر مطالبی که‌هست وددقیقه‌هم آئین‌نامه‌بمن اجازه‌داده‌است خوشوقتم که آقای معاون نخست‌وزیر اینجاهستند و متأسفم که آقای رئیس‌الوزراغیبتند ولی امیدوارم که این مطالب بگوش آقای رئیس‌الوزراء برسد آقای سلطانمرادبختیار در جلساتی که تشکیل میشود ، یك‌جلسات‌مغازله ومناظره ومشاعره‌هست یك کسی یك حرفی میزند دیگری‌هم جواب‌میدهد اگر شعری باشد سعی میکند که‌قافیه‌اش هم با او جور بیاید ولی‌یك‌وقتی‌است که‌درمجلس تذکراتی از طرف نمایندگان بدولت‌داده‌میشود،دولت شرافتمند ، دولت‌ایران ، یعنی‌دولت‌علاقمند بایران باید بداند که این جلسات جلسات محاکه ومشاعره ومغازله‌نیست اگرتذکرات صحیح‌است بایدشرافتمندانه‌انجام‌بدهداواگر صحیح‌نیست بازهم شرافتمندانه‌جواب‌بدهد ووزراء بایدبدانند که‌ازیك‌پارچهٔ دیگری ازیك کاراکتردیگری ازیك‌خمیرهٔ‌دیگری در این مملکت نیامده‌اند همه‌شان از یك کاسه‌هستند وهمه‌شان برای یك فکر دارند کارمی کنندوضعیت مملکت ما خیلی روشن است امروزدرنتیجهٔ مجاهدت مردم ، مردم پابرهنه‌مسلم‌شد که ایران‌بدست‌ایرانی وزیر پرچم‌سلطنتی‌بایدبماند (صحیح‌است) حزبی که‌روی‌کاراست حزب‌شاهدوست‌است‌یعنی یارتی که امروز مملکت را اداره میکند یارتی‌است که‌دررأس آن‌شخصی است که تمام علاقه‌اش بمردم پابرهنه است آقایان نمایندگان این‌مردم‌پابرهنه ازطرف‌دولت‌و بعضی‌ازافرادهیئت‌حاکمه، توسری‌میخورند من ازپشت این‌تریبون این‌مطالب راعرض میکنم اعلیحضرت همایونی‌در ایران‌نیستند خداوند ایشانرا سلامت‌نگهدارد و بزودی انشاءالله‌بکشورعزیزمان برگردندوقبل از اینکه شاه‌بیاید ، آقای‌معاون‌نخست‌وزیر ، به آقای‌رئیس‌الوزراءبگوئید که آقایان خودشانرا از کلاس‌دیگری‌میدانند شما در مقابل مردم مسئولید در مقابل مجلسین مسئولید تذکرات را عرض میکنم اگرعمل‌نکنید محاکمه تان خواهم کرد ومازهم اگر نکردید استیضاحتان خواهم کرد یك مطلبی که آقایان وزراء باید یادشان باشد این است که مجلس شورای ملی‌باسنا میتواند وزراء رادرتحت مؤاخذه ومحاکمه درآورد، درصورتی که مجلس شورایملی با سنا باکثریت عدم رضایت خود را ازهیئت وزرا یا وزیری اظهارنماید آن هیئت یاآن وزیرازوزارت منعزل میشودوزراءمسئول مجلسین‌هستند. من نمیدانم مفهوم حرف آقای ذوالفقاری چه بود که اگر دولت بخواهد میکنددولت برخلاف مجلس شورای ملی کاری‌نمیتواند بکندآقایان دورهٔ ۱۵ مجلس شورای ملی‌یادتان بیاید دوره هفدهم هم یادتان بیایدمقاومت نمایندگان‌شریف دوره‌پانزدهم سبب شد که مقاوله نامه اجباری آن سیاستمداری که من‌امروزروحش رابشادی یاد میکنم آن‌مقاوله نامه ازبین‌رفت‌وایران ازبردگی آمد بیرون . مجلس قوی‌بود و ایستادگی کرد وجلوگیری کرد در دورهٔ ۱۷ موقعی توانستند مالك الرقابی کنند ونزند زیراساس‌مملکت که مجلس‌رابستند مادامی که‌مجلس‌بودکاری‌نمیشد گردخدای من میداند مملکت ماوقتی میتواندازحقوق حقه خودش دفاع کند که مرقانون اساسی رفتارشود یعنی‌قدرت مطلقه قوه مقننه‌در حدود صلاحیت خودش . این ماده ای که ما داریم قوای مملکت ازهم جداست این درنتیجه تجربه انقلاب‌ها و خونریزیها است تاریخ مکتب مجانی است بصفحاتش مراجعه کنید از پشت کوه قافلانکوه ما نیامده ایم ، شما وزراء ما وکلاء (جمعی ازنمایندگان-قافلانکوه چیست؟)اصطلاحی بود، برای یك کارآمده ایم ، مادربشت این میزقسم خورده ایم، شما هم مسلمانید بضرورت قانون اساسی مسلمانید ایرانی هستید برای مردم‌هستید یك نفرازآقایان وزرا چند روزپیش در یك جائی چیزی میگفت ، من ازمقام محترم ریاست‌خجالت میکشم ونمیگویم، یك نگاه نگاهی میکرد میگفت همین مجلس ، یکی از مهندسین چقالهٔ حزب ایرانی چندروزپیش‌درسازمان برنامه میگفت مجلس‌مجلس، خواستم باو بگویم که ابله تو که معلوم نیست از کجا آمده ای پدران ما خون دادند قربانیها دادند تا توانستند مملکت را بصورت مشروطه درآورند والاباین زودی‌وباین آسانی‌نمیشد. درتمام حکومت بیست‌ساله اعلیحضرت رضا شاه فقید هرامری‌صورت

میگرفت رعایت تام قانون میشد (صحیح است) آقایان من این را بعنوان تذکر میگویم مردم را میزنند توی کوچه‌ها حق ندارید مردم را بزنید ، یك پاسبانی من حضورداشتم بیك راننده‌ای بد میگفت ، گفت چرا رفتی بیا بزن توی سرش باد چرخش راخالی کن، چرا خالی کنند مگر عدلیه ندارید؟ آقای معاون نخست وزیر من شنیده‌ام یك قتلی پریشب اتفاق افتاده و موضوع را مسکوت گذاشته‌اند این را تحقیق کنید بیائید بمجلس بگوئید که جریان چه بوده است اگر بخواهید مجلس را کوچك بکنید خدا میداند بضرر مملکت، بضرر مردم است برخلاف اصول است ..

رئیس- این را کاملا مطمئن باشید تا آقایان وکلاء هستند و تقویت میکنند ومن اینجا هستم هیچ وزیری جرئت نمیکند این حرف را بزند این حرف را نزنید بفرمائید

دکتر شاهکار- ... خیلی تشکر میکنم، خیلی متشکرم مامجامله کاری نباید بکنیم بنده چند روز پیش اینجا عرض کردم واهل مجامله وتعریف هم نیستم گفتم احترام ما بسردار فاخر حکمت برای این است که همیشه در پشت صندلی ریاست مجلس سعی کامل کرده است که حقوق مجلس رعایت بشود (صحیح است) ولی آقای رئیس مجلس من که درپشت این تریبون مجلس گفته‌ام که نباید طشت رسوائی مارا از پشت بام بیندازند بگذارید مطالبی را که واقعیت دارد بین خودمان بگوئیم اگر نگوئیم ضررش را خودمان خواهیم برد این مطالبی را که یکی از آقایان نمایندگان تذکر دادند باز هم تذکر داده می‌شود ممکن است من در جلسه بعد صورت را می‌آورم میگویم این موارد تخلفاتی است که میکنند ما در یك مرحله بیم و امید زندگی میکنیم من یك رأی موافق بحکومت آقای علاء دادم بدو دلیل اول اینکه این دولت طرف اعتماد شخص اعلیحضرت همایونی است شخصی که علاقمند بمردم ایران است دوم دلیل موافقتم امیدم بود گفتم شاید انشاءالله کاری انجام بدهند آقایان کاررا اززیر بگیرید ازپایه بگیرید از آن زیرزیرها من موافق این تشکیلات هستم اندر گراوند بسازید، سوراخی بسازید طاق نصرت بسازید ولی یك چیزی که مستمر است این است که اززیر شروع کنید من شنیدم آن مردی که چندشب پیش خودش را کشته است برای این بوده که پول تزریق خون برای خانمش نداشته است شاید مال آن باشد (مشار- صحیح است) بنده میخواستم عرض کنم)یك قدری بیشتر خودتان را از مردم بدانید آقای نخست وزیر فرمودند امیدوارم تا هفت سال دیگر بمانیم ما امیدواریم که ایشان تا هفتاد سال دیگر بمانند اما اگر هفت سال بمانند وبرخلاف منویات شاه وبرخلاف منافع مردم ورفاه مردم اقدامی بکنند خیانت کرده‌اند بنابر این آنچه که شما آقایان مایلید که باین مملکت خدمت کنید این است که جلسه مشاعره ومناظره را کنار بگذارید اگر نمایندگان مجلس بشما تذکر میدهند قانون اساسی بما امر کرده است وما هم برای اینکار آمده‌ایم آلاف والوفی هم نداریم مقامی هم نمیخواهیم مقام وزارت هم برشما ارزانی روی چشم ماهم جادارید ما بشما رأی دادیم اما اگر بخواهید حرف های مردم را گوش ندهید بشما همان خواهد رسید که رسید بر آن اشخاصی که طاق را روی سرشان خراب کردند. بنای این مملکت روی دوش مردم است و شاه علاقمند بمردم است و طرفدار مردم است شما هم باید طرفدار مردم باشید. از لغتی که استعمال کردم منظورم کوه قاف بود ونظر دیگری نداشتم (احسنت احسنت)

رئیس- آقای وزیر دارائی

وزیر دارائی - بنده هیچ مسبوق نبودم که جناب آقای دکتر شاهکار چه میخواهند بفرمایند موضوعاتی را که اینجا فرمودند بنده را وادار میکند که یك جواب هائی خدمتشان عرض کنم جناب آقای دکتر شاهکار که بنده حضورشان ارادت وبندگی دارم وایشان را هم خیال میکنم که لطفی به بنده دارند اینجوراینجا فرمودند که دولت خودش را ازمردم جدا میداند و میخواهد مجلس را تضعیف کند (جمعی از نمایندگان - نمیتواند) اجازه بفرمائید. عرض کنم که گذشته از اینکه دولت نمیخواهد اینکار را بکند نمیتواند این کاررا بکند برای اینکه مطابق صریح قانون اساسی دولت مسئول مجلسین است آن موادقانون اساسی را که قرائت فرمودید ما ازسالها پیش قبل از اینکه وزیرباشیم در حفظ داشتیم حالا که وزیره‌ستیم بطریق اولی بیشتر رعایت میکنیم البته بنده نمیخواهم اینجا منکر این حقیقت بشوم که در این مملکت یك نواقصی وجود دارد بنده چنین ادعائی نمیتوانم بکنم و قطعاً هیچ شکی هم در این ندارم کما اینکه آقایان فرمودید ندارید محتمل هم هست که فلان پاسبان بفلان راننده یك تخطی بکند اینهم یك امری نیست که بنده بگویم هیچ چنین چیزی نشده ، میشود ، محتمل است وخواهد شد اما بحث دراینجا خواهد بود که این مسائل واین مراتب باستحضار دولت برسد و دولت عمل نکند و آن متعدی وخاطی را تأدیب نکند وجلوگیری نکند آنوقت است که عیب دارد بنابراین بنده میخواهم اینجا حضورتان عرض کنم که دولت نه تنها خودش را ازمردم جدا نمیداند بلکه افراد این دولت هم همین آقایان هستند همین آقایانی که دراینجا نشسته‌اند نماینده مجلس هستند وما هم که در اینجا وزیرهستیم نشسته‌ایم روی صندلی جلوتر می‌نشینیم با آقایان همه‌مان از یك قماش هستیم همه‌مان از یك خمیره هستیم و هیچکداممان بر دیگری رجحان نداریم نمیتوانیم هم داشته باشیم پس بنابراین مجلس وقتی یك رأی اعتماد باکثریت قاطع بدولت میدهد خودش را از دولت جدا نمیداند و دولت هم وقتی میآید درمقابل مجلس میگوید بمن رأی اعتماد بده خودش را ازاین مجلس میداند وهردوتای اینها خودشان راازمردم پس دولت خودش را خدمتگزار مردم میداند و از تذکراتی و انتقاداتی هم که آقایان میفرمایند صدی صد حسن استقبال میکند دولت بدون اجازه مجلس درحدود مقررات وحدود صلاحیت مجلس همانطوری که فرمودند هیچ اقدامی نمیکند واصولا حق ندارد که مثلا فلان خرج را بکند بدون اینکه مصوب قانونیش را قبلا ازمجلس شورای ملی تحصیل کرده باشد ویا عرض کنم فلان عمل را بکند که برخلاف قانون باشد چون اینکه فرمودید استیضاح هم دنبالش هست رأی عدم اعتمادهم دنبالش هست وخدای نکرده اعلام جرم هم ممکن است بدنبالش بیاید پس بنده بنام یك عضو دولت در اینجا عرض میکنم که دولت خودش را ازمجلس میداند و با رأی اعتمادی که از مجلس گرفته است وبضرس قاطع عرض میکنم که دولت خود را از این مجلس میداند وتمام را از این ملت میداند دولت آقایان نوکر ملت است تابع اوامر شاه است که جز خیر وصلاح ملت چیزی دربر ندارد (صحیح است) بنده دراینجا ازطرف خودم و سایر همکاران خودم که این جا مینشینند وکالت فضول میکنم و اطمینان دارم که قبول خواهند فرمود قول قطعی بمجلس شورای ملی میدهم که دولت تا آن حدی که درقوه واستطاعتش هست وبمصداق لیس للانسان الاماسعی آنچه که بتواند برای احترام مجلس وحفظ قوانین ورعایت حقوق ملت ورفاه وسعادت مردم کوشش خواهد کرد این را با کمال افتخار بعرض میرسانم .

۱۱- تعیین موقع جلسه بعد- ختم جلسه

رئیس- دیگر چیزی امروز دردستور نداریم تصور میکنم که برای پس فردا سه‌شنبه هم چیزی دردستور نداشته باشیم و گزارشی بمجلس نرسیده باشد بنابراین روز پنج‌شنبه باموافقت آقایان جلسه خواهد بود .

(مجلس چهل دقیقه قبل ازظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی- **رضاحکمت**